

didaktična problematika geografije

DIDAKTIČNI KOMPLET ZA POUK GEOGRAFIJE

Marija Košak^x

Didaktični komplet za katerikoli predmet obsega tisto gradivo, ki omogoča uspešno realizacijo vzgojnoizobraževalnih smotrov in učnih vsebin, ki jih vsebuje določeni učni načrt. Sleherni predmet ima svoje zahteve, zato ni merila, kaj mora didaktični komplet vsebovati. Obseg izhaja predvsem iz smernic, ki jih nakazujejo avtorji učnega načrta, tisti, ki se še najbolj soočajo s problemi stroke in učnega predmeta v njihovi povezanosti, celostnosti. Didaktični komplet ne more biti delo posameznika, saj so naloge pri njegovem oblikovanju zelo zahtevne in obsežne. Po svetu ne predstavlja nikakršno novost, da skupina avtorjev pripravi vse, kar zagotavlja uspešno poučevanje določenega predmeta. Pri nas je le malo takih primerov.

Vse zahtevnejše naloge in zastavljeni cilji novih učnih načrtov za geografijo srednjega usmerjenega izobraževanja so terjali pripravo ustreznega didaktičnega gradiva. Nastali so kompleti za posamezne programe z bolj ali manj podobnimi sestavinami. Osnovni učni pripomoček je učbenik. Zasnovan je na principu delovnega učbenika. Vsebina geografske učne snovi je opredeljena z različno poudarjenim tiskom, s čimer je diferencirana obveznost. Vsebine niso preobsežne in usmerjajo učenca v njihovo dopolnjevanje s pomočjo vaj (v učbeniku in delovnem zvezku), analizo slikovnega gradiva, atlasa in z drugo mladim dostopno literaturo. Pri tem ni poudarek le na kopičenju poznavanja dejstev, gre tudi za iskanje soodvisnosti, za razvijanje sposobnosti povezovanja in uporabo že znanega. Delo s tako zasnovanim učbenikom ni lahko. Odvisno je predvsem od učiteljevega strokovnega in pedagoškega znanja. Le tako usposobljen učitelj bo z izbiro ustrezne oblike in metodami dela omogočil učencem osvajanje geografskega znanja.

Delovni zvezek je obvezno dopolnilo učbenika. Reševanje vaj je pogoj za uspešno pridobivanje znanja. Učitelj mora organizirati delo tako, da učenci sprotno rešujejo vaje (priprava podatkov, literature, organizacija opazovalnih vaj, individualne zadolžitve itd.). Številne vaje so vezane na domače okolje, na značilnosti v naši republiki ali v Jugoslaviji. Tak izbor nalog je vodila predvsem potreba, da iz bližnjega, domačijskega, razumljivejšega okolja učenec pridobi dolo-

^x Dipl. geog., prof. višje šole, Pedagoška akademija, 61000 Ljubljana, Alendjeva, glej izvleček na koncu Obzornika

čene pojme, da razume dogajanja, pojave ali procese in da šele nato posplošuje. Nekatere vaje 'ahko učitelj dopolni ali celo preoblikuje, posebno, če ima drugačne delovne pogoje, kot jih navaja delovni zvezek. Idealno bi bilo, če bi učenci lahko reševali vaje neposredno, kot je v navadi v pravem delovnem programiranem učbeniku. Tak učbenik je zato le za enkratno uporabo in so stroški preveliki. Zato je edina rešitev v nekoliko trajnejši vrednosti učbenika, ki ga uporablja več učencev v nekaj letih, in ločeno pripravljenim delovnim zvezkom.

Atlas, kot sestavni del didaktičnega kompleta, predstavlja izredno vlogo. Nanj se naslanjajo vsa vsebina v učbeniku in delovne naloge v delovnem zvezku. Obvezna je uporaba Atlasa sveta za osnovne in srednje šole (izdala Mladinska knjiga). Bogastvo raznolikih prikazov na tematskih kartah omogoča uspešno uveljavljanje problemskega pristopa, ki ga že nekaj časa uveljavljamo pri pouku geografije. Uresničljiva je tudi zahteva po čim večji aktivizaciji in individualizaciji.

Prosojnice in fotoprosojnice so v didaktičnem kompletu za srednjo šolo prav tako pomembne kot v osnovni šoli. Pri pouku geografije je izbor enoplastnih prosojnic namenjen predvsem pridobivanju pojmov, večplastne pa so primerne za razlago procesov, fotoprosojnice pa za prikazovanje medsebojne povezave geografskih elementov v pokrajini.

Interes učenca za določeno problematiko bo prav gotovo večji, če bo vzporedno z zemljevidom, skico in tekstom analiziral ustrezno sliko, ki sintetično prikazuje tiste geografske elemente, ki jih pri določenem poglavju spoznava. Zato k didaktičnemu kompletu sodi album diapozitivov, iz katerega učitelj izbira najprimernejše. K tej zbirki lahko učitelj sam ali v sodelovanju z učenci dodá še druge diapozitive, npr. nastale pri terenskem delu na ekskurziji. Razlaga le teh bo prav gotovo še bolj doživeta.

Obvezna uporaba vseh sestavin didaktičnega kompleta omogoča razvoj sposobnosti dojemanja materialne stvarnosti. Učenec spoznava pojave in procese bolj uspešno, dojema svet kompleksno. Tako se izognemo zgolj reprodukciji učne snovi, pridobljene le s pomočjo učitelja in učbenika, kar prav gotovo premalo prispeva k intelektualnemu razvoju. Ali bodo pričakovanja uresničena, bodo pokazale spremljave in ovrednotenja prvih, začetnih primerov didaktičnih kompletov pri nas. Verjetno bodo potrebne korekture, dopnila, marsikaj bo treba sestaviti znova. Cilj pa je prav gotovo ta, da bi ustvarili tako didaktično gradivo, ki bo omogočilo uspešnejše uresničevanje nalog in smotrni pouk geografije in s tem uveljavljanje učnega predmeta in vede v predmetniku naših šol ter vsakdanjem življenju.